

Nr 540.

Av herr Nilson i Spånstad m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 161, angående inrättande av statens jordbruksnämnd m. m.

I proposition nr 161/1950 har Kungl. Maj:t till riksdagen framlagt förslag angående inrättandet av statens jordbruksnämnd fr. o. m. den 1 juli 1950. Med anledning härav vilja vi framföra följande.

Upprättandet av statens jordbruksnämnd är ett nödvändigt led i fullföljandet av riksdagens beslut år 1947 rörande jordbrukspolitikens framtida inriktning och utformning. Vi anse sålunda, att inrättandet av jordbruksnämnden icke längre bör uppskjutas, enär de av livsmedelsbristen och krisläget betingade speciella åtgärderna minskat i sådan omfattning, att statens livsmedelskommission naturligt kan avvecklas, vilket i sin tur förutsätter ett nytt organ, som i enlighet med riksdagsbeslutet av år 1947 övertager de mera permanenta uppgifter — främst de prisreglerande — som erfordras för verkställandet av de av riksdagen beslutade långsiktiga åtgärderna.

Med hänsyn till att de mera krisbetonade uppgifterna nu i stort sett kunna avvecklas synes det emellertid anmärkningsvärt, att den föreslagna särskilda kommissionen för krisärenden har fått en sådan omfattning som den föreslagna. Särskilt gäller detta i fråga om den byrå inom kriskommissionen, vars främsta uppgift skall vara att handha utrikesärendena. Vi vilja framhålla, att de egentliga handelspolitiska ställningstagandena och bedömandena principiellt böra åvila handels- och industrikommissionen. Det förefaller oss självklart, att nämnda kommission bör vara den lämpliga instansen för prövning av hithörande ärenden — givetvis under beaktande av önskemål framställda av jordbrukets organisationer. Vi anse därför, att jordbruksnämndens uppgifter på detta område böra inskränka sig till bedömning av jordbrukets export och import ur pris- och försäljningspolitiska synpunkter. Dessa uppgifter synas lämpligen (liksom hittills inom livsmedelskommissionen) böra handhavas av nämndens byråer för animaliska resp. vegetabiliska produkter.

I propositionen föreslås, att en utredningsbyrå skall inrättas, vilken i främsta rummet skulle syssla med jordbrukskalkylen jämte andra utredningar, erforderliga för prisregleringarna på jordbrukets område. Med hänsyn till att jordbrukets organisationer redan inrättat ett jordbrukets utredningsinstitut, där stor vikt kommer att läggas vid utredningar i hithö-

rande frågor, synes det icke motiverat att ge jordbruksnämndens utredningsbyrå den omfattning, som nu föreslagits. Det är självklart, att jordbruket genom sitt utredningsorgan ständigt måste utföra undersökningar inom de områden, som erfordras för bedömandet av jordbrukets ekonomiska ställning och utveckling samt såsom underlag för bedömandet av prisreglerande åtgärder i enlighet med 1947 års riksdagsbeslut. Detta gäller såväl vid nuvarande prisregleringssystem grundat på totalkalkylen som vid ett framtida prisregleringsförfarande baserat på typjordbrukskalkylen. Då dessa utredningar i varje fall komma till stånd inom utredningsinstitutet, bör vid behandlingen av frågan om inrättandet av Statens jordbruksnämnd uppmärksammas, att dubbelarbete (genom att samma utredningar göras inom två olika utredningsorgan) så långt möjligt undvikas. Jordbruksnämndsutredningen har också förutsatt, att jordbrukets utredningsinstitut kommer att medverka vid kalkylernas utarbetande, och denna uppfattning delas i propositionen (s. 64). Under dessa förhållanden förefaller det, som om nämndens utredningsbyrå i Kungl. Maj:ts förslag fått en omfattning, som inte svarar emot dess verkligen erforderliga arbetsuppgifter. En icke obetydlig minskning av den föreslagna personalstyrkan synes därför möjlig att genomföra.

Beträffande förläggningen av jordbruksstatistiken har i propositionen föreslagits, att å jordbruksnämndens utredningsbyrå inrättas en permanent statistisk sektion med följande personal: 1 förste aktuarie, 1 amanuens, 1 kansliskrivare, 4 kanslibiträden och 9 övriga biträden.

I avvaktan på en tilltänkt omorganisation av statistiska centralbyrån har dessutom föreslagits att tills vidare å en statistisk byrå inom den till nämnden anslutna krisorganisationen placera nämnda personal. Totalt skulle personalen å den statistiska byrån enligt propositionen omfatta 33 tjänster.

Vi anse, att upprättandet av en statistisk byrå av angiven omfattning i anslutning till jordbruksnämnden icke äger berättigande. Vi anse även, att den inom nämndens utredningsbyrå föreslagna statistiska sektionen är onödigt stor. Som en jämförelse må anföras, att man inom statistiska centralbyrån beräknar, att arbetet med jordbruksstatistiken (skördestatistiken, arealstatistiken sommar och höst, kreatursräkningarna vid olika tider på året samt de årliga berättelserna) efter fullständig återflyttning till centralbyrån därstädes skulle kräva förutom en byråchef, vilken dock handlägger även andra uppgifter än jordbruksstatistiken, endast en tjänsteman i aktuariegrad samt 14 årsbiträden.

Den i propositionen föreslagna anordningen beträffande jordbruksstatistiken skulle innebära, att jordbruksnämnden och dess krisorganisation tills vidare icke endast skulle handlägga samtliga de arbetsuppgifter beträffande jordbruksstatistiken, som hittills åvilat statens livsmedelskom-

mission, utan även övertaga vissa andra av statistiska centralbyrån givna arbetsuppgifter. I propositionen uttalas nämligen (s. 58), »att innevarande års arealinventering och kreatursräkning böra verkställas genom nämndens försorg, oaktat övergång till den representativa metoden avses skola ske beträffande dessa undersökningar». Dessa uppgifter skola enligt centralbyråns instruktion och reglementet för jordbruksstatistiken, nr 125/1930, omhänderhas av centralbyrån. Detta har varit fallet under hela 1930-talet och i huvudsak under 1940-talet.

Den motivering, som i propositionen anföres (bl. a. s. 58) för att tills vidare förlägga en avsevärd del av jordbruksstatistiken till jordbruksnämnden och dess kriskommission, går närmast ut på att statistikutredningens förslag rörande statistiska centralbyråns organisation ännu icke är framlagt. Vi vilja emellertid understryka, att denna motivering saknar grund, enär statistikutredningen i vad gäller den del av statistiska centralbyrån, som skall handha jordbruksstatistiken, redan har slutfört sitt arbete, vilket även omtalas i propositionen (s. 58).

Då vi nu anse det vara riktigt, att jordbruksstatistiken enligt statistikutredningens förslag redan fr. o. m. den 1 juli 1950 till sin helhet förlägges till statistiska centralbyrån, vilja vi såsom motivering härför anföra följande.

Departementschefens uttalande i prop. nr 75/1947, att jordbruksnämnden borde utrustas med sådana resurser, att den kunde »utföra de statistiska utredningar, som erfordras för dess löpande verksamhet med handhavande av jordbruksregleringen», torde icke inbegripa den ordinarie jordbruksstatistiken, som centralbyrån enligt ämbetsverkets instruktion och reglementet för jordbruksstatistiken har att handlägga, utan torde avse speciella utredningar, tillfälliga eller årliga, som äro erforderliga *utöver* den ordinarie jordbruksstatistiken.

Vi anse vidare, att jordbruksstatistikens olika grenar böra bearbetas av ett organ. De äro nämligen organiskt intimt sammanhängande. Bearbetning inom ett statistiskt organ är förutsättningen för att planläggning, bearbetning och analys skola kunna göras enhetliga. Om uppgifterna, aktuella såväl som arkiverade, vore att hämta på olika håll, skulle det dessutom skapa förvirring hos intressenterna.

Vad nu föreliggande förslag angår är att märka:

1) Ingen saklig motivering har lämnats för att de allmänna och de årliga jordbruksräkningarna skola ligga på skilda håll. Alla uppgifter om areal och kreatur böra bearbetas av samma myndighet.

2) Av de två faktorer, som krävas för skördeberäkningarna, skulle den ena, arealuppgifterna, ligga hos jordbruksnämnden, den andra, skördeutsikter och skördeutfall, hos centralbyrån. Något skäl härtill har ej angivits.

3) Centralbyrån skall utge jordbruksberättelserna och i verkligheten komma att ansvara för uppgifter, som ej bearbetats av centralbyrån.

Då vi nu sålunda konstaterat, att arbetet med den ordinarie jordbruksstatistiken bör förläggas till ett enda organ, vilja vi även framhålla, att detta organ bör vara en central statistisk institution, nämligen statistiska centralbyrån. Fördelarna härav kunna sammanfattas sålunda:

1) Ett centralt statistiskt organ har större möjligheter att överblicka olika intressenters behov av statistiska uppgifter än fallet är med myndigheter, som ha sina egna speciella uppgifter och sakna både anledning och förutsättning att ta hänsyn till mera allmänna önskemål. Givetvis måste det statistiska organet alltid uppehålla en intim kontakt med intressenterna.

2) Ett centralt statistiskt organ har större möjlighet att rekrytera och disponera statistiskt utbildad personal.

3) Ett centralt organ har även större möjligheter att anskaffa och utnyttja dyrbara maskiner och andra tekniska hjälpmedel.

4) En centralisering faller sig även naturlig ur kostnadssynpunkt. Statistikutredningen har utfört beräkningar, enligt vilka en årlig besparing för statskassan av 70 000 kronor vinnes, om den ordinarie jordbruksstatistiken till sin helhet överföres till statistiska centralbyrån.

I och med att den ordinarie jordbruksstatistiken återföres till statistiska centralbyrån är det uppenbart, att den permanenta statistiska sektion, som enligt propositionen skulle inrättas inom nämndens utredningsbyrå, väsentligt kan nedskäras. Det är enligt vår mening inte rimligt att för de relativt enkla och till omfattningen ganska små arbetsuppgifter, som därvid skulle åvila nämnda statistiska sektion, hålla en till 16 personer uppgående personal.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 161 angående inrättande av statens jordbruksnämnd m. m. måtte besluta begränsa nämndens arbetsuppgifter i enlighet med vad i motionen angivits samt att vederbörande utskott måtte upprätta en personalförteckning av den omfattning som för-
anledes av bifall till nämnda yrkande.

Stockholm den 13 april 1950.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Holger Adolfsson.

Gunnar Ericsson.

Harald Johnsson
i Skoglösa.

Nils Jönsson
i Rosshol.

Per Svensson
i Stenkyrka.